

ΦΥΤΟΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΞΑΠΛΩΣΙΣ ΙΔΙΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ
ΤΗΣ QUERCUS TROJANA (Jaubert et Spech)

Ὑπὸ ΧΑΡ. ΔΙΑΠΟΤΛΗ

Ὁ Θεόφραστος (371-281 π.χ.) εἰς τὸ «περὶ φυτῶν ἱστορίαν» λίαν ἀξιόλογον ἔργον του, ἀναφέρει ὅτι εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἰδης, ἀπαντῶσι πέντε εἶδη δρυὸς ἢ ἡμερίς, ἢ αἰγίλωψ, ἢ πλατύφυλλος, ἢ φηγὸς καὶ ἢ ἀλίφλοιος τὰ ὅποια κατ' αὐτὸν διαφέρουσι μεταξὺ των «καὶ τοῖς φύλλοις καὶ τοῖς στελέχεσι καὶ τοῖς ξύλοις καὶ τῇ ὅλῃ μορφῇ» (Κεφ. III, 8).

Ἐπίσης ὅτι εἰς Μακεδονίαν διακρίνονται τέσσαρα εἶδη, ἢ ἐτυμόδρυς, ἢ πλατύφυλλος, ἢ φηγὸς καὶ ἢ ἄσπρις.

Ὡς πρὸς τὸ εἶδος τοῦ καρποῦ, τοῦτο κατὰ Θεόφραστον, διαφέρει εἰς τὰ διάφορα εἶδη ὡς πρὸς τὸ μέγεθος τὸ σχῆμα καὶ τὸ χρῶμα τῶν βαλάνων, ἐνθα τῆς μὲν φηγοῦ, ὁ καρπὸς εἶναι γλυκύτατος, ὀλιγώτερον γλυκὺς τῆς ἡμερίδος, ἔπειτα τῆς πλατυφύλλου, τέταρτος τῆς ἀλίφλοιου, ἐνῶ τῆς αἰγίλωπος εἶναι λίαν πικρὸς.

Περαιτέρω ἀναφέρει (Κεφ. IV, 8, 6) ὅτι ὅλα τὰ εἶδη τῆς δρυὸς φέρουσι κηκίδας, ἀλλὰ εἰς τὴν βυρσοδεψίαν χρησιμοποιοῦνται αἱ κηκίδες τῆς ἡμερίδος.

Ὡς πρὸς τὸ ξύλον, χαρακτηρίζει τὸ τῆς αἰγίλωπος ὡς «ὀρθοφύεστατον καὶ ὑψηλότατον καὶ λειότατον» ἐνῶ τῆς πλατυφύλλου «πρὸς τὴν χρεῖαν τὴν οἰκοδομικὴν χεῖριστον, μετὰ τὴν ἀλίφλοιον, φαῦλον δὲ καὶ εἰς τὸ καίειν καὶ ἀνθρακεύειν» (Κεφ. III, 8, 5).

Ἐκ τῶν ἄνω στοιχείων δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοφράστου ἀναφερόμενα ὡς ἀπαντῶντα ἐν Μακεδονίᾳ τέσσαρα εἶδη δρυὸς πιθανῶς ἀνταποκρίνονται εἰς τὰ κάτωθι σημερινὰ εἶδη :

ἐτυμόδρυς (ἡμερίς) : *Quercus lanuginosa*.

πλατύφυλλος : *Q. farnetto* (*Q. conferta* Kit)

φεγὸς : *Q. aegilops*

ἄσπρις (ἀλίφλοιος) : *Q. cerris*.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν *Quercus trojana* πιθανῶς αὕτη συμπεριλαμβάνεται εἰς τὴν «ἄσπριν» ἢ «ἀλίφλοιον» τῆς ὁποίας τὸ ξύλον κατὰ Θεόφραστον εἶναι οὐχὶ καλῆς ποιότητος ὁ δὲ καρπὸς ὀλιγώτερον γλυκὺς τῶν ἄλλων.

Σχετικῶς μὲ τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ ἀνωτέρω εἶδους τῆς δρυὸς ὁ Halacsy (1901) ἀναφέρει ὅτι αὕτη ἀπαντᾷ ἐν Ἠπείρῳ ἐν τῇ περιφερείᾳ Φιλιππιάδος καὶ Αὐλῶνος ὁ δὲ Δημάδης (1916) προσθέτει ὅτι αὕτη ἀπαντᾷ ἐπίσης καὶ

ἐν Μακεδονίᾳ ἐν Βερμίῳ ὄρει. Προηγουμένως ὁ Schneider (1906) ἀνέφερεν ὅτι αὕτη ἀπαντᾷ ἐν Μακεδονίᾳ, Μαυροβουνίῳ, Ἀλβανίᾳ, Ν.Α. Ἰταλίᾳ. Ἐπίσης ὁ Adamovic (1909) ὅτι αὕτη ἀπαντᾷ εἰς τὴν Δ. Δαλματίαν, Ἐρζεγοβίην, Μαυροβούνιον, Παλαιὰν Σερβίαν καὶ Μακεδονίαν.

Ὁ Hayek (1933) ἀναφέρει γενικῶς ὅτι αὕτη ἀπαντᾷ ἐν Βοσνίᾳ, Μαυροβουνίῳ, Ἀλβανίᾳ, Μακεδονίᾳ καὶ Ἡπείρῳ.

Λεπτομερέστερον περὶ τῆς ἐξαπλώσεως τῆς ἀνωτέρω δρυὸς ἀναφέρει ἡ Camus εἰς τὴν περὶ δρυὸς (1936-38) ἀξιόλογον μονογραφίαν τῆς, εἰς τὴν ὁποίαν (σελ. 568) ἀναφέρει ὅτι αὕτη ἀπαντᾷ εἰς τὴν Ν.Α. Εὐρώπην καὶ Μ. Ἀσίαν καὶ συγκεκριμένως ὡς κάτωθι :

Μεσημβρινὴ Ἰταλία : Καλύπτει μεγάλας ἐκτάσεις εἰς Pouille, Otrante, Locorotondo, Mottola, Allerobello, Noci, Bari, Castellana.

Γιουγκοσλαβία : Ἐρζεγοβίνη, περιφέρειαι Ljubuski, κοιλάς Narenta, εἰς τὴν γειννίασιν τῆς Δαλματίας μεταξὺ Hutovo καὶ Giatac, δάσος Dubrova κ.λ.π.

Μαυροβούνιον : Κοιλὰς Zaslap, Nicsiëca, Zupa Medun, βορείως μέχρι Bratozici μεταξὺ Μοναστηρίου καὶ Ραγούσης.

Ἀλβανία : Μεταξὺ Σκούταρι καὶ θαλάσσης, σχηματίζει κάτωθι τῆς παρακτίου ζώνης, δάση μεταξὺ 600-900 μ.

Ἑλλάς : Εἰς τὴν ὁροσειρὰν τοῦ Πίνδου μέχρι Βοδενῶν, εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἀξιοῦ, εἰς τὴν Ἡπειρον περιοχὴν Αὐλῶνος.

Μικρὰ Ἀσία : Φρυγία καὶ Μυσία, Bilecik, Asakoy, μεταξὺ Taosanli καὶ Dumanic Hisar.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω παρατηρήσεων ἐξάγεται ὅτι τὰ νοτιώτερα ὄρια ἐξαπλώσεως τῆς *Quercus trojana* ἥτις ἀποτελεῖ μετάβασιν ἀπὸ τὰς ἀειφύλλους πρὸς τὰς φυλλοβόλους δρυὲς εὐρίσκονται ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Ἡπείρῳ, χωρὶς τὸ εἶδος τοῦτο νὰ κατέρχεται νοτιώτερον.

Ἐν τούτοις ἐκ τῶν ἡμετέρων παρατηρήσεων διαπιστοῦται ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο τῆς δρυὸς ἐν Ἑλλάδι κατέρχεται πολὺ νοτιώτερον τῶν ἀναφερομένων ὁρίων, ἐξαπλούμενον ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ φθάνον μέχρι Στερεᾶς Ἑλλάδος ἀπὸ ὑψόμ. 400-1100 μ. μεμιγμένον ἐντὸς δασῶν *Quercus sessiliflora*, *Q. far-netto* καὶ *Q. cerris*.

Εἰς τὴν περιφέρειαν Ἐδέσσης περιοχὴν Ἀγρας παρατηρεῖται νόθον *Q. trojana* x *Q. cerris*.

Οὕτω ἡ *Quercus trojana* κατὰ τὰς ἡμετέρας παρατηρήσεις ἀπαντᾷ ἐν Ἑλλάδι εἰς τὰς κάτωθι περιφέρειας :

Φ λ ὀ ρ ι ν α. Εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ χωρίου Βέννης καὶ εἰς θέσιν Μποζάνι ἐπὶ ὑψομ. 910 μ. Ὁμοίως εἰς τὸ δάσος Λόφος ἐπὶ ὑψομ. 900 μ. Ὁμοίως εἰς τὸ δάσος Φανὸς ἐπὶ ὑψομ. 600 μ.

Κ α σ τ ο ρ ι ά. Εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ χωρίου Βυσσινιά ἐπὶ ὑψομ. 850 μ. ὁμοῦ μὲ *Quercus sessiliflora* καὶ *Q. farnetto*. Ὁμοίως εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ χωρίου Ἑπταχωρίου εἰς θέσιν Φράζος ἐπὶ ὑψομ. 800 μ.

Ἐ δ ε σ σ α. Εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ χωρίου Ἀγ. Ἀθανασίου εἰς θέσιν Βράϊνακ ἐπὶ ὑψομ. 850 μ. Ἐπίσης εἰς τὸ δάσος Ἀγρας ὑψομ. 500 μ.

Σ ι ά τ ι σ τ α. Περιφέρεια Πόρων ὑψομ. 600 ὁμοῦ μετὰ *Q. cerris*.

Γ ρ ε β ε ν ά. Περιφέρεια Περιβολίου πολλαχοῦ. Περιφέρεια Καρπεροῦ ἐπὶ ὑψομ. 600-700 μ. Εἰς δάσος Μικρόν. Περιφέρεια χωρίου Κηπουργίου ἀπὸ ὑψομ. 650-750 μ. πολλαχοῦ.

Κ ό ν ι τ σ α. Εἰς περιφέρειαν Νικάνορος καὶ θέσιν Ἀνήλιο ὑψομ. 400. Εἰς περιφέρειαν Ζελεβὸς Πατρικί ἐπὶ ὑψομ. 110 μ. Εἰς περιφέρειαν Φούρκας εἰς τὰς θέσεις Μαύροβον, Στάλος, ἐπὶ ὑψομ. 800 μ.

Π ω γ ώ ν ι ο ν. Εἰς περιφερείας Μαυροβουνίου, Μαυρονόρου, Δολικανῶν, Ἀγ. Κοσμᾶ, Ρεβενίων πολλαχοῦ ἐπὶ ὑψομ. 500 μ. Περιφέρεια Δολοῦ θέσις Προφ. Ἡλίας ἐπὶ ὑψομ. 800 μ.

Ἰ ω ά ν ν ι ν α. Εἰς περιφέρειαν χωρίων Κήπων, Δεσποτικοῦ κλπ. μεμιγμένη κατ' ἄτομα μετὰ τῆς *Q. sessiliflora*, *Q. cerris*, *Q. farnetto* ἐπὶ ὑψομ. 500-750 μ.

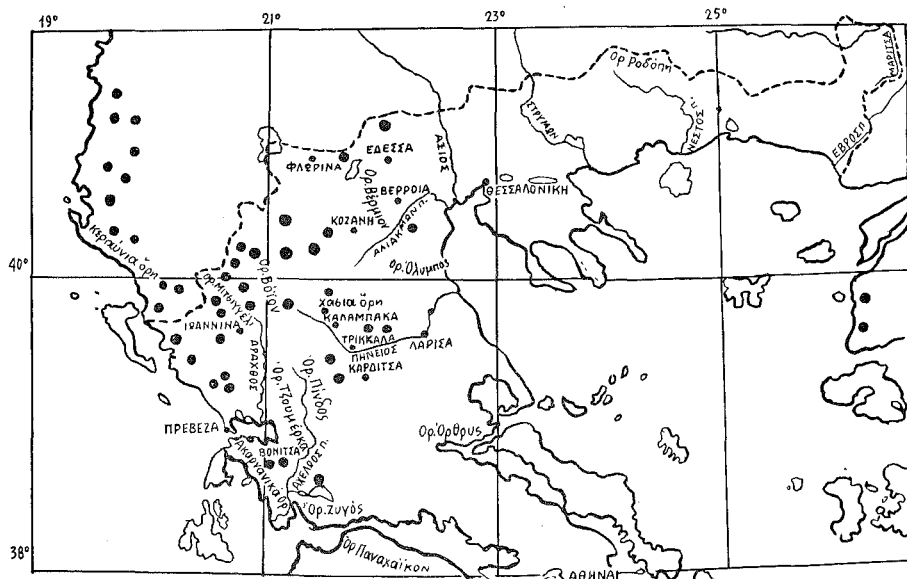
Κ α λ α μ π ά κ α. Εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ χωρίου Ἀγιοφύλλου (Βελενιστίου) ἐπὶ ὑψομ. 500-800 μ. ὁμοῦ μὲ *Q. pubescens*, *Q. farnetto* κλπ. Περιφέρεια Ζίγρας Μερίτσης παρὰ τὸν χεῖμαρον Μούκανη. Εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ χωρίου Ὁστροβον.

Κ α ρ δ ί τ σ α. Εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ χωρίου Μουζάκι παρὰ τὴν Μονὴν Ἀγίου Γεωργίου ὁμοῦ μετὰ τῆς *Q. farnetto* καὶ *Q. pubescens* ἐπὶ γεωγρ. πλάτους 39°21'.

Π ρ έ β ε ζ α - Φ ι λ ι π π ι ά ς. Εἰς τὴν περιφέρειαν Κρανιάς καὶ εἰς δάση Σπυράκι ἐπὶ ὑψομ. 400 μ. καὶ Δάρδα ἐπὶ ὑψομ. 300 μ. Εἰς τὸ δάσος Κουτλέσι περιφερείας Δρυοφύτου ἐπὶ ὑψομ. 350. Εἰς τὸ δάσος Πιστορεσίου περιφερείας χωρίου Παντανάσσης εἰς ὑψομ. 300 μ.

Β ό ν ι τ σ α. Εἰς τὴν περιφέρειαν τῶν χωρίων Ἀετοῦ καὶ Κατούνης εἰς τὰς δασικὰς θέσεις Λοῦρος, Ἀγιος Χριστόφορος, Προφήτης Ἡλίας, Καμίνια, Ξεράκια, Μεσοβοῦνι καὶ Πατσαλοῦ ἐπὶ γεωγρ. πλάτους 38°40'.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων ἐξάγεται ὅτι ἡ Δρυς ἢ Μακεδονικὴ εἶναι φυτὸν τῆς Ἰλλυρικῆς περιοχῆς καὶ τῆς διαπλάσεως τοῦ βορειοτέρου τμήματος τῶν ἀειφύλλων πλατυφύλλων καὶ φυλλοβόλων δρυῶν ἐπὶ ὕψομ. 500-1100 μ. φθά-
νον βορείως μέχρι Δαλματίας ἐπὶ τῶν Ἰλλυρικῶν Ὑψηλῶν καὶ κατερχόμενον
πρὸς τὸ Μαυροβούνιον, Παλαιὰν Σερβίαν, Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν, Ἡπειρον,
Στερεὰν Ἑλλάδα ἐπὶ τῆς ὄροσειρᾶς τοῦ Πίνδου μέχρι Καρδίτσης εἰς γεωγρ.
πλάτος $39^{\circ}20'$ καὶ Δυτικῶς μέχρι περιφερείας Βονίτσης ἔνθα εὐρίσκει τὸ νο-
τιώτερον ἄκρον τῆς ἐξαπλώσεώς του εἰς γεωγρ. πλάτος περίπου $38^{\circ}40'$.

Φυτογεωγραφικὴ ἐξαπλώσις τῆς *Quercus trojana* (Jaubert et Spech).

Résumé

D'après les observations de l'auteur, qui mentionne divers lieux en Grèce où se rencontre ce chêne, *Quercus trojana* (JAUBERT et SPECH) de la région illyrienne et qui appartient à l'aire la plus septentrionale de répartition des maquis et chênaies à feuilles caduques, a des limites d'extension bien plus méridionales que celles précédemment indiquées. Ce «chêne macédonien» descend jusqu'à Karditsa sur le Pinde (latitude $39^{\circ}20'$) et, plus à l'ouest, jusque dans la région de Vonitsa avec une pointe extrême aux environs de $38^{\circ}40'$. L'auteur signale un nouvel hybride

Quercus trojana x *Quercus cerris* dans la région d'Agra (Edessa, Macédoine).

Summary

According to the author's observations — who mentions various localities in Greece where this oak is found, — the illyrian *Quercus trojana* (JAUBERT and SPECH) which belongs to the northeast area of distribution of the «maquis and non-permanent oaks», extends to much more southern regions than previously indicated. This «Macedonian Oak» extends down as far as Karditsa on the Pindus (39°20') and further west as far as Vonitsa region with an extreme point at about 38°40'. The author mentions a new hybrid *Quercus trojana* x *Quercus cerris* in the Agra region (Edessa, Macedonia).

BIBLIOGRAPHIE

- ADAMOVIC. 1908. Die Vegetationsstufen der Balkanländer.
CAMUS. 1936-38. Les Chênes, Monographie du Genre Quercus.
HALACSY. 1901. Conspectus florae Graecae.
HAYEK. 1925-33. Prodromus florae Peninsulae Balcanicae.
ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΣ, Περὶ φυτῶν Ἱστορίαι (Κεφ. III, 8, Κεφ. IV, 8, 6).
SCHNEIDER. 1906. Handbuch der Landholzkunde.